

Силабус
навчальної дисципліни
Журналістський фах (фотожурналістика)

2025–2026 навчальний рік

Освітня програма	Журналістика
Спеціальність	С7 Журналістика
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Викладач	Роман КОСТРОМИЦЬКИЙ
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-soc-kom/composition-kaf-soc-kom/kostromitskiy/
Контактний телефон	0663694711
E-mail викладача:	romankostromitsky@gmail.com
Графік консультацій	четвер, 14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лабораторні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6 / 180 1 семестр – 6/180	1 семестр – 30	1 семестр - 30	1 семестр – 120	1 семестр – залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: фотожурналістика; засоби масової інформації; фотографія, візуальний контент, редагування, фотоколеристика, фотокомпозиція, жанри фотожурналістики.

Метою викладання навчальної дисципліни «Журналістський фах (фотожурналістика)» є ознайомлення студентів із основами поняттями теорії фотожурналістики та специфікою фотоілюстрацій у різних видах ЗМІ.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Журналістський фах (фотожурналістика)» є розкриття сутності професії фотожурналіста, ознайомлення студентів з тенденціями розвитку фотожурналістики, роллю мас-медіа, у тому числі фотожурналістики, у формуванні громадської думки; формування уявлення про основні поняття фотожурналістики як науки та практичної галузі людської діяльності; висвітлення основних етапів історії її розвитку; розкриття особливостей роботи фотожурналіста, способів і засобів організації творчого процесу праці, а також труднощів та переваг професії.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ФК 02. Здатність формувати інформаційний контент. ФК 03. Здатність створювати медіапродукт	ПРН 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції. ПРН 14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації. ПРН 15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення

Зміст курсу:

Тема 1. Фотожурналістика – система візуальних комунікацій. Психофізіологічні та соціокультурні передумови множинності засобів вираження змісту в культурі. Зорове сприйняття. Візуальна комунікація.

Тема 2. Взаємодія вербальних і візуальних форм журналістики. Слово і зображення у комунікаційному процесі. Співвідношення образотворчого мистецтва і зображальної журналістики. Категорія “зображення” у журналістиці. Правомірність функціонування терміна “ілюстрація”.

Тема 3. Предмет фотожурналістики і завдання курсу. Основні поняття. Фотожурналістика як сфера масової інформаційної діяльності. Історія виникнення жанрів фотожурналістики.

Тема 4. Види фотоапаратів. За типом запису: а) аналогові: чорно-біла плівка, кольорова плівка; б) цифрові: універсальні, ультра компактні; За конструкцією: а) дзеркальні; б) недзеркальні. Параметри цифрових фотокамер.

Тема 5. Історія фотожурналістики. Фотографія як результат наукових пошуків. Дагеротипія. Перші напрями використання фотографії. Поява фотожурналістики. Авторське право і фотожурналістика. Законодавчі основи фотожурналістики. Багатофункціональність фотозображення в ЗМІ. Репрезентативна, інформаційно-публіцистична і виражальна функції зображення.

Тема 6. Розвиток фотожурналістики ХХ століття. Традиції і новаторство фотожурналістики 30 – х років ХХ ст. „Гуманістична” фотожурналістика воєнних років. Кольорова фотографія.

Тема 7. Вступ до аналізу фотографії. Вхідження до фотографії а) передній план; б) знайомі елементи; в) прочитання. Кут зйомки. Освітлення. Елементи у фокусі. Головний об’єкт. Лінії. Сюжет. Кольори. Зв’язки.

Тема 8. Типологія і різновиди зображальної журналістики. Техніка і технологія зображальної діяльності як типотворюючий фактор. Типологія зображень ілюстрованих видань, газетно-журнальних публікацій, та екранних засобів масової комунікації. Фотожурналістика: зміст, категорії. Фото журналістика, прес-фотографія і документальна фотографія. Рекламна фотографія.

Тема 9. Стендові форми подання публіцистичної зображальної інформації. Зовнішня реклама, експозиції. Плакат, фолдер, буклет, проспект, каталог. Телевізійна журналістика. Кінопубліцистика. Документальне кіно. Комп’ютерна графіка і анімація. Зображення в системах мультимедіа. Взаємопроникнення різновидів зображальної журналістики.

Тема 10. Технічні параметри камери. Види об’єктивів: телеоб’єктив, ширококутний, штатний, зум, монокулярний об’єктив. Фокусна відстань. Світлосила. Діафрагма. Глибина різкості. Витримка.

Тема 11. Технічні засоби фотожурналістики. Сучасна техніка і фотожурналіст. Різновиди фотоапаратів. Будова цифрового фотоапарата. Цифрова відеокамера як один із засобів створення фото. Режими та опції фотоапарата. Експозиція та композиція. Контрасти. Плани та ракурси.

Тема 12. Основи фотоколеристики. Фізична природа світла. Теорія кольору. Психологія сприймання кольору. Мистецтво поєднання кольорів. Правила кольорової композиції. Реальність і суб’єктивність сприймання кольору. Палітра цифрових зображень у комп’ютерному мистецтві та поліграфії.

Тема 13. Гармонія та рівновага у фотографії. Точка зору на об’єкт і точка зйомки. План (віддаленість від об’єкту): загальний, середній, великий, найбільший. Точка зйомки (висота, на якій закріплений фотоапарат): нормальна, нижня, вища. Напрямок зйомки – центральний або зміщений від центру (фронтальна композиція, діагональна композиція, бокова точка зйомки, правило “золотого перетину”). Сприйняття простору – лінійна перспектива (співвідношення масштабів об’єктів, ілюзія глибини).

Тема 14. Масово-інформаційна природа фотожурналістики. Інформаційні жанри фотожурналістики : фотозамітка , фотохроніка , розширена фото замітка.

Тема 15. Основи фотокомпозиції. З’ясувати значення термінів “композиція”, “кадр”, “кадрування”. Зображальні можливості загальних, середніх, крупних планів. Особливості фотовідбитків, які отримані нормальної, верхньої, нижньої точок зйомки. Площинні, глибинні, фронтальні і діагональні композиції. Їх зображальний результат. Закономірності лінійної перспективи. Межі і формат фотографій.

Тема 16. Зображальний центр кадру і прийоми його виділення. Формат знімку: горизонтальний, вертикальний, квадратний, коло (овал). Межі кадру. Композиційна рівновага кадру (урівноважена композиція, переважаний кадр). Ритмічний малюнок кадру (чергування композиційних елементів – деталей, ліній – по площині кадру або від переднього плану вглиб кадру). Центральний об’єкт і фон (співвідношення).

Тема 17. Творчий багаж фотожурналіста. Літературна освіта, самоосвіта. Основи дослідницької роботи. Графічний дизайн. Фотожурналістика та наука. Перегляд короткометражного фільму про фоторепортерів.

Тема 18. Жанрова система сучасної фотожурналістики. Принципи диференціації фотозображень у друкованих виданнях. Кількісні і якісні показники функціонування жанрів. Композиція зображальних елементів і текстового супроводу: переваги і недоліки. Етичні аспекти фотоінформації.

Тема 19. Типологія фотографічних жанрів. Поняття жанру. Типологічні і функціональні ознаки жанрів. Еволюція системи жанрів фотожурналістики. Тип змісту і форми в фотожурналістиці як складова ієрархії жанрів. Інформаційні жанри: фотозамітка, фотоанонс, фотоанотація, фотозвіт, фоторепортаж. Аналітичні жанри:

фотокореспонденція, фотоогляд, фотозвинувачення, фотофейлетон. Художньо-публіцистичні жанри: фотонарис, фотозарисовка, фотомонтаж.

Тема 20. Фотоілюстрація в Інтернеті. Критерії підбору фотографій для Інтернет видання. Функція фотографії на Web-сторінці. Види фотографій. Перспективи фотоілюстрування. Специфіка фотоілюстрацій в Інтернет виданнях. Технічні параметри для фотографій.

Тема 21. Жанри художньої фотографії. Натюрморт. Пейзаж. Портрет. Жанрова фотографія.

Тема 22. Основи фотозйомки. Виразально-зображальні засоби фотографії. Закони фото композиції. Методика освітлення: якість кольору і світла, види освітлення. Вибір оптичного малюнку. Визначення експозиції. Експонетрична система А.Адамса. Різновиди фотозйомки: репортажна зйомка; архітектурна і пейзажна зйомки; репортажний і студійний фотопортрет; спортивна зйомка; спеціальні різновиди зйомки. Практична робота з фотоапаратом.

Тема 23. Фотографія у рекламі. Критерії підбору фотографій. Функція фотографії у рекламі. Види фотографій. Специфіка фотографій для реклами. Технічні параметри для фотографій. Інформаційні жанри. На заняття підготувати декілька світлин в одному з інформаційних жанрів.

Тема 24. Жанри фотопубліцистики. Секвенція. Фотосерія. Особливості їх використання. Практична робота з фотоапаратом.

Тема 25. Фотоілюстрація у друкованому виданні. Чинники приваблення читачького інтересу (діти; тварини; популярні особистості; гумористичні ситуації; незвичні сюжети; гра кольорів тощо). Критерії підбору фотоілюстрацій. Вимоги до підписів під фотоілюстраціями.

Тема 26. Методика редакційно-видавничої підготовки фотовидання. Надходження заявки. Сценарний план. Посторінковий кадроплан. Добір та оцінка відзнятого матеріалу. Робота над макетом: фоторяд і текст.

Тема 27. Портрет: специфіка жанру. Визначення жанру та його призначення. Види і форми портрета. Правда факту і образ. Індивідуальне й типове в зовнішності. Портретна характеристика. Поза, жест, рух. Міміка, вираз обличчя. Очі. Композиція портретного зображення. Зовнішні аксесуари як спосіб відобразити внутрішній світ героя. Специфіка роботи фотографа у жанрі портрету. Робота із освітленням.

Тема 28. Функції та принципи фотожурналістики. Документальність, правдивість, оперативність, образність, лаконічність .

Тема 29. Творчий процес у фотожурналістиці. Суб'єкти творчого процесу в фотожурналістиці. Структура творчого процесу. Організаційні форми фотожурналістики. Критика фотографії як галузь мистецтвознавства.

Тема 30. Фоторепортаж: специфіка жанру. Різновиди жанру. Репортажна фотографія в жанрах фотожурналістики. Фотомонтаж у фоторепортажі . Композиція фоторепортажу на газетній шпальті. Об'єкт і суб'єкт в фотожурналістиці.

Тема 31. Пейзаж і натюрморт у фотожурналістиці. Аналіз фотографії та картини у жанрах натюрморт і пейзаж. Специфіка роботи фотографа у жанрі натюрморту. Створення власного портфоліо.

Тема 32. Реальність і образ реальності: проблема фотозображення і фотовираження. Положення філософії про єдність абсолютного і відносного, що виражається в фототворчості через співпереживання з картиною світу за допомогою художньої та документальної фотокомунікації. Погляди вітчизняних і зарубіжних вчених щодо способу-переживання і образу-дії, вибору стильових напрямків фотозйомки, теми, жанру, композиції фототворів. Традиції і новаторство майстрів світової фотожурналістики, актуальність і значимість фотожурналістського твору.

Тема 33. Основи роботи в редакторі Adobe Fotoshop. Гама-корекція фотографії. Використання фільтрів. Ретушування зображення. Основні прийоми роботи з прошарками. Складання композиції з фотографій.

Тема 34. Основи роботи в редакторі Adobe Lightroom. Корекція кольору фотографії. Використання пресетів. Первинне ретушування зображення. Основні прийоми роботи з пензлем. Робота з серіями фото.

Тема 35. Художня публіцистика у фотожурналістиці. Створення якісного портретного та подорожнього нарису.

Тема 36. Основні тенденції розвитку сучасної фотожурналістики. Сучасні фотоконкурси, бієнале, фотоекспозиції. Веб-ресурси фотографії, фотомистецтва, теорії і практики зйомки. Газетно-журнальна періодика у галузі фотографії.

Тема 37. Принципи зорового сприйняття у фотожурналістиці. Гештальтпсихологія і екологічний підхід до зорового сприйняття. Структурні принципи Р. Арнхейма. Візуальні ілюзії та їх реалізація в рекламі, фотожурналістиці. Гра на зорових асоціаціях. Вплив кольорової гами на психіку людини. Чорно-біла фотографія: привабливість і недоліки.

Тема 38. Фотоілюстрація в газеті: критерії, тенденції, перспективи. Критерії підбору фотографій для газети. Функція фотографій на сторінках газети. Види фотографій. Перспективи фотоілюстрування на сторінках газет. Специфіка фотоілюстрацій у газеті.

Тема 39. Художньо-абстрактна фотографія.

Тема 40. Функція фотографії в фотозамітці. Фотозамітка і її види. Цьому жанру фотожурналістики властиві лаконічність, оперативність повідомлення про особисті. Інформаційні жанри відрізняються особливими прийомами передачі інформації, «телеграфним стилем».

Тема 41. Особливості фотокореспонденції. Відображення в фотожанрах фотожурналістики авторського «я». Професіоналізм увазі вміння бачити, відбирати і оцінювати суспільно значимі факти. Цей потік інформації фіксує факти і слово.

Тема 42. Ілюстрована періодика.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100	100
Практичні та лабораторні заняття	100		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичне заняття 1	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 2	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 3	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 4	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 5	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 6	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 7	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 8	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 9	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 10	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 11	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 12	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 13	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 14	1,3	2	2,6	3,3
Практичне заняття 15	1,3	2	2,6	3,3
Максимальна кількість набраних балів	20	30	40	50

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Лабораторне заняття 1	1,3	2	2,6	3,3

Лабораторне заняття 2	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 3	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 4	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 5	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 6	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 7	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 8	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 9	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 10	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 11	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 12	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 13	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 14	1,3	2	2,6	3,3
Лабораторне заняття 15	1,3	2	2,6	3,3
Максимальна кількість набраних балів	20	30	40	50

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основна

1. Балаклицький М. А. Зображальна журналістика : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика» / М. А. Балаклицький. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 84 с.
2. Бенямін В. Мистецький твір у добу своєї механічної відтворюваності // Бенямін В. Вибране / В. Бенямін / пер. знім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Львів : Літопис, 2012. С. 53-91.
3. Горевалов С, Зикун Н., Стародуб С. [Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова та зображення: навч. посібник](#). К. : КиМУ, 2015. 105с.
4. Горевалов С. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення : навчальний посібник / Горевалов С., Зикун Н., Стародуб С. К. : Київський міжнародний університет, 2010. 296 с.
5. Зонтаг С. Про фотографію / Сьюзен Зонтаг. Пер. зангл. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2012. 189 с.
6. Максимович М. Сучасна фотожурналістика: проблеми, виклики, перспективи [Електронний ресурс] / М. Максимович // [Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Журналістські науки](#). 2019. Вип. 3. С. 29-36. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpjn_2019_3_7
7. Мелещенко О. Замітка у пресовій і фотожурналістиці. Наукові записки Інституту журналістики, 2019. С. 48-69.
8. Мироненко В. С. Фотографія як текст: На прикладі творчості київських фотохудожників упродовж останнього десятиліття: [Атестаційна робота] / Нац. акад. образотворч. мистецтва і архітектури; Наук. керівник М. О. Лисенко. К., 2003. 235 с.

9. Пилип'юк В. Українська художня фотографія. Етапи становлення та мистецькі засади розвитку: навчальний посібник / В. Пилип'юк. Львів: Світ, 2011. 175 с.
10. Пушкар О.І., В. В. Браткевич, В. Є. Климнюк. Технології комп'ютерного дизайну. Навчальний посібник. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. 168 с.
11. Пушонкова О. А. Культурно-історична обумовленість репрезентації кольору // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтва. 2000. № 5. С. 51–62.
12. Редагування фотопублікацій і фотокритика: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. [3-тє вид.] К.: РВЦ "Київський ун-т", 2008. 80 с.
13. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За заг. ред. Ю.М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.
14. Табінський Я. І. Фотожурналістика як інструмент відображення дійсності [Електронний ресурс] / Я. І. Табінський // [Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2011_25_22). 2011. Вип. 25. С. 77-79. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2011_25_22
15. Трачун А. История украинской фотографии XIX – XX вв. / А. Трачун. К. : Балтия-Друк, 2014. 256 с.
16. Хмельовський О. М. Теорія образотворення / Орест Хмельовський. Луцьк: ЛДТУ, 2000. 507 с.
17. Черняков Б. І. Зображення, зображальна діяльність та зображальна журналістика як соціокультурні феномени і категорії журналістикознавства // Черняков Б. І. Зображення у сприйманні та масовому спілкуванні: Бібліогр. посібник для студентів Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. К., 2005. С. 5–17.
18. Черняков Б. І. Джерелознавчі особливості дослідження становлення зображальної журналістики: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. К., 2004. 19 с.
19. Шаповал Юрій Григорович. Фотожурналістика [Текст] : навч. посібник / Ю.Г. Шаповал ; Міжнародний економіко-гуманітарний ун-т ім. Степана Дем'янчука. Рівне : [б.в.], 2007. 76 с.
20. Шинкарук А. Л. Фотожурналістика COVID-19: світовий досвід та висвітлення в українських ЗМІ [Електронний ресурс] / А. Л. Шинкарук // Інтегровані комунікації. 2021. Вип. 1. С.28-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/integcommu_2021_1_6

Допоміжна

1. Карпенко В. Журналістика: вступ до фаху : навчальний посібник / Віталій Карпенко. К. : Університет «Україна», 2011. 345 с.
2. Колосов А. Новый взгляд на жанры фотожурналистики // Relga : науч.–культурологический журн. 2017. № 6 [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?level1=main&level2=articles&textid=1961>
3. Павлова Т. Фотомистецтво в художній культурі Харкова останньої третини ХХ століття (на матеріалі пейзажного жанру) : дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Харківська держ. Академія дизайну і мистецтв / Т. Павлова. Х., 2007. 219 с.
4. Богуславский В. М. Эволюция средств выражения в жанре литературного и живописного портрета // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв. 2004. № 4. С. 50–55.
5. Іванюта О. В., Симоненко С. М. Розвиток візуального мислення підлітків / Півд. наук. центр АПН України. Одеса, 2003. 275 с.
6. Іващенко О. В. Синтез зображення і тексту у журналі // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв. 2004. № 3. С. 50–55.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
3. Журнал «Digital Photographer». – Режим доступу: <http://www.dphotographer.com.ua/>
4. Рекламна фотографія в Україні та світі / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://phmasters.com.ua/ua/reklama/reklamnaya-fotografiya-v-ukraine-i-mire>